

Prostor (Město) a stáří – znovuobjevované souvislosti¹

Space (city) and age – Rediscovered connections

Dana Sýkorová¹

ABSTRACT The review discusses two essays published in a current volume of Social Studies. The first, written with a geographical approach, by Jana Temelová, Nina Dvořáková and Alena Slezáková is entitled “The residential satisfaction and everyday life of elderly people in the changing neighbourhoods of Prague”. The second is the sociological paper by Lucie Vidovičová and Eva Gregorová called “New cities and old people”. The review critically comments on the arguments of the authors from a gerontological-sociological perspective.

KEY WORDS ageing, city, gerontology, globalization, place, social exclusion, sociology, urban focus

Sociální vědy zažívají v současné době *prostorový obrat*² (spatial turn; Andrews a Phillips 2005, Kearns a Andrews 2005, Kendig 2003) a řada „negerontologických“ disciplín obrat ke *stárnutí a stáří*. Z mnoha důvodů spjatých zejména s populačními trendy a globalizačními procesy (Phillipson a Scharf 2005) se tak základního geografického tématu prostoru začíná (opět) chápat sociologie a gerontologie,³ po primárně gerontologickém předmětu stárnutí a stáří sahá geografie a urbánní sociologie. Studium prostoru i studium stárnutí a stáří představují výsostně multioborová výzkumná pole či *inter-disciplinary amalgams* (Achenbaum 1995) typická značnou diverzitou pohledů na oba fenomény a jejich vzájemný vztah.

Znovuoživení zájmu o *prostor* v gerontologii navazuje na více než čtyřicetiletou tradici bádání formovanou především pod vlivem psychologické perspektivy (Wahl a Lang 2003, Wahl a Weisman 2003, Peace a kol. 2005). Souvislosti mezi stárnutím, stářím a prostředím byly proto interpretovány hlavně v termínech behaviorální kompetence a adaptace stárnoucích jedinců. Ve většině teoretických přístupů stály v popředí spíše sociální charakteristiky prostoru než jeho charakteristiky fyzické (Wahl a Weisman 2003, Kendig 2003, Peace a kol. 2005, Wahl a Lang 2003). Tendenci přehlížet fyzický prostor a geografické prostředí,

---

Sociální studia. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 3/2010. S. 117–123. ISSN 1214-813X.

¹ Text vznikl s podporou grantu GA ČR č. P404/10/1555 „*Stáří v prostoru: regenerace, gentrifikace a sociální exkluze jako nové problémy environmentální gerontologie*“.

² K definování a kategorizaci užitých „socioprostorových“ pojmů odkazují jednak na níže probírané stati Temelové a kol. (2010) a Vidovičové a Gregorové (2010), jednak na studii Burjanka (2009), Mulička (2009), Sýkorové (2008).

³ Viz Musil 1991, 2003; Phillipson a Scharf 2005; Sýkorová 2008; Ouředníček a kol. 2009.

popřípadě se k nim vztahovat pouze implicitně, ostatně měla i sociologie, přednostně se orientující na sociální konsekvence stárnutí a stáří (Sýkorová 2007, 2008).⁴ S odkazem na komplexní propletenost fyzické a sociální dimenze prostoru (Lawton 1977, 1980, 1983) se v rámci nynějšího *spatial turn* považuje nadále za nepřijatelné rozvíjet vědění o sociálním kontextu stárnutí a stáří nezávisle na kontextu fyzickém (a vice versa: rovněž v geografické gerontologii je tudíž apelováno na vyvážení akcentů kladených na priority sociálně geografické a sociálně gerontologické) (Wahl a Lang 2003, Warnes 1990, Andrews a Phillips 2005). Na rozdíl od empiricky relativně „dobře dokumentované“ spojitosti mezi různými aspekty života ve stáří a mikroprostředím (Vidovičová a Gregorová 2010: 2), zůstává gerontologie, respektive gerontosociologie mnohé dlužna výzkumu role mezoprostředí (například Kendig 2003).

Do popsaného rámce můžeme zasadit studie geografek Jany Temelové, Niny Dvořákové a Aleny Slezákové „Rezidenční spokojenost seniorů v proměňujících se čtvrtích Prahy“ a socioložek Lucie Vidovičové a Evy Gregorové „Nová města a staří lidé“ publikované v tomto čísle *Sociálních studií*. V obou článcích je propojen prostor a stáří, jakkoli autorky postupují opačným směrem (tj. v prvním z nich od prostoru ke stáří, v druhém od stáří k prostoru) a jakkoli tak činí v odlišných rovinách vědeckého uvažování (empirické, teoretické). Jedna i druhá stať podporuje skromným dílem zmíněný *prostorový obrat* – přesněji obrat k *urban focus*.

Dosud marginální postavení *města* zejména v českém gerontologickém, respektive gerontosociologickém výzkumu⁵ je v rozporu s tím, jak významně a v kontextu současných urbánních změn složitě a rozporuplně strukturuje zkušenost stárnutí a stáří podstatné části seniorské populace (Kendig 2003; Wahl, Schiedt a Windley 2003; Wahl a Weisman 2003; viz rovněž zahraniční a Vidovičovou a Gregorovou [2010] prezentovaná česká demografická data). Právě urbánní změny, konkrétně dopady *revitalizace* na každodenní život seniorů, tvoří ústřední téma obou studií.⁶ V textu Temelové a kol. (2010) jsou explicitně zarámovány procesy společenské transformace v ČR a důsledky empiricky zachyceny skrze rezidenční spokojenost obyvatel revitalizujících se pražských čtvrtí (centra metropole, centrálního Smíchova a sídliště Háje). Vidovičová a Gregorová (2010) uvažují revitalizaci či gentrifikaci bez konkrétního geografického ukotvení⁷ a jejich výsledky diskutují hlavně v intencích širších, globalizačních procesů. Ve vztahu ke globalizaci – urbanizaci – stáří definovali

4 Viz psychologické modely, teorie či koncepty: *Press-Competence Model of Adaptation and Aging*, *Person-Environment Fit*, *Social Convoy Model*, *Socioemotional Selectivity Theory*, *Resource-Congruency Theory*, *Social-Physical Place Over Time Model* aj. (například Wahl a Lang 2003). Z gerontosociologických modelů a teorií stárnutí, stáří například *Selective Optimisation with Compensation*, *Disengagement Theory*, *Control-Related Theories* (pro přehled například Sýkorová 2007).

5 O znovu-objevování prostoru v gerontosociologii detailněji pojednává Sýkorová 2008, také Phillipson a Scharf 2005, Phillipson 2004, Kendig 2003.

6 Definice gentrifikace viz citované studie Vidovičové a Gregorové (2010) a Temelové a kol. (2010). Dále také Bitušková 2009, Burjanek 2009.

7 Vidovičová a Gregorová považují gentrifikaci za příklad „dynamické a komplexní proměny fyzického prostředí“, za „charakteristického zástupce (post)moderních změn v současných městech“ (2010: 4). Výzkumný projekt *Stáří v prostoru: regenerace, gentrifikace a sociální exkluze jako*

Phillipson a Scharf (2005) tři aktuální okruhy problémů. Vztáhneme další poznámky (nejen) k oběma statím právě k nim:

(1) *Globalizace a místo*. Významným aspektem globalizace je nejen intenzivní migrace, ale „paradoxně“ také zvýšený počet jedinců pevně vázaných k určitému místu – svému bydlišti (Phillipson a Scharf 2005, Peace a kol. 2005). K těmto „obyvatelům s nízkou mobilitou“ (Steinführer a kol. 2009: 145) patří hlavně staří lidé (Temelová a kol. 2010: 2), kteří nezřídka strávili v tomtéž místě posledních třicet nebo dokonce padesát let (Phillipson a kol. 2001). Jejich neochota a/nebo nezpůsobilost stěhovat se roste s postupujícím věkem (Temelová a kol. 2010: 3, podobně Vidovičová a Gregorová 2010: 2), takřka bez ohledu na pozitivní či negativní charakteristiky „jejich“ čtvrti (Birren 1969, 1970; Clark 1971).⁸ Kromě snahy vyhnout se ekonomickým a fyzickým nákladům relokace (Birren 1969) jsou v literatuře – i oběma autorskými týmy – vyzdvihovány zvláště psychosociální investice plynoucí ze silného pocitu přináležitosti k domovu, komunitě (přehled prací například Wahl a Weisman 2003). Vidovičová a Gregorová (2010: 5-6) se jen letmo dotkly podílu místa na konstrukci a rekonstrukci identity jedinců, kruciólního pro zmíněný *attachment-to-place* (Laws 1997), a důležitost místa pro udržení identity ve stáří, kontinuity *Já* dále nerozvíjely (například Sýkorová 2007, 2008). Jestliže však „zkušenost být starým variuje v závislosti na prostředí“ (Laws 1997: 93), je pak otázkou hodnou zkoumání, zda a jak se rychlé a radikální změny spojené právě s revitalizací městských prostorů promítají do zachování identity seniorů.

(2) Otazníky vyvolávají revitalizační, respektive gentrifikační či regenerační procesy posuzované vzhledem k *riziku sociální exkluze* starých obyvatel měst (Phillipson a Scharf 2005). Explicitně se jimi ve své stati zabývají Vidovičová a Gregorová: Podle nich jsou nebezpečí sociálního vyloučení vystaveni jak původní (staří) obyvatelé „vytlačení z lokality“, tak ti, kteří v gentrifikovaných čtvrtích zůstali (2010: 5) – v pozadí mohou být vysoké náklady na bydlení (Freeman a Braconi 2004), absence služeb adekvátních potřebám seniorů (Birren 1969, rovněž Phillipson 2007, Scharf a kol. 2003), oslabení podpůrného potenciálu lokálních sociálních sítí v důsledku obměny obyvatel (Phillipson 2004).⁹ Vidovičová a Gregorová upozorňují na ztrátu kontroly seniorů nad „situací“ ve vztahu k vlastním potřebám a cílům (Vidovičová a Gregorová 2010: 5, rovněž Phillipson 2007) a na omezený výběr a nejistý efekt institucionálních a individuálních strategií prevence a zvládnání sociálního vyloučení (tamtéž: 7, podobně Temelová a kol. o řešení rezidenční nespokojenosti starých lidí [2010: 6]). Nebezpečí sociální exkluze seniorů je implicitně spojeno i s hlavním tématem druhé stati – s finanční a hlavně fyzickou nedostupností základních služeb. Clark (1971: 63) tvrdí, že „městský život vždy klade překážky mobilitě starých lidí“.¹⁰ Přihlédneme-li například k separaci mnoha sociálních stránek a funkcí měst (Birren 1969), tak i geografická

---

nové problémy environmentální gerontologie (GAČR, č. grantu P404/10/1555), jehož je Vidovičová hlavní řešitelkou, bude orientován kromě Prahy rovněž na Brno a Ostravu.

⁸ Na *stárnutí v místě* lze nahlížet jako na komplex geografických procesů (Andrews a Phillips 2005) a procesů (psycho)sociálních.

⁹ Definice vysídlení/vymístění v důsledku gentrifikace viz Grier (Grier 1978, in Freeman a Braconi 2004: 3).

¹⁰ Což ve svém výzkumu zjistily i Temelová a kol. (2010: 17).

vzdálenost zásadně určuje rozsah a způsoby užívání městského prostředí (Lawton 1980) a doprava představuje jeden z klíčových faktorů udržení aktivity, nezávislosti a sociální integrace ve stáří (Phillips a kol. 2005).

(3) Marginalizace seniorů, sociální exkluze, vysídlení (vymístění), rezidenční nespokojenost – výčet napovídá, že život ve městě, dokonce i konsekvence obnovy města a městských částí, jsou interpretovány často v termínech ztrát. Phillipson a Scharf (2005) hovoří o *anti-urbanismu* v základech gerontologie (označují jej za výše avizovaný třetí hlavní problémový okruh současné vědy o stárnutí a stáří). Ohrožujícím charakteristikám městského prostředí věnují více pozornosti i Vidovičová s Gregorovou (2010); ve srovnání s jeho „proseniorskými“ vlastnostmi nebo s pozitivy gentrifkace, zmíněnými většinou jen v poznámkách pod čarou.

Přestože řada empirických výzkumů přináší evidenci rizik stárnutí ve městě, zvláště v *inner cities*, nelze jednoduše popřít alternativní pohled na město coby lokalitu s mnoha výhodami i pro jeho staré obyvatele či na gentrifkaci jako na proces, z něhož mohou profitovat rovněž „starousedlíci“ (Clark 1971, Freeman a Braconi 2004). Freeman a Braconi mají na mysli například investice do bydlení a stimulaci rozvoje maloobchodního prodeje a služeb korespondujících s potřebami a zájmy různých věkových a sociálních kategorií rezidentů, větší bezpečnost veřejných prostranství, snad i obohacení lokálních neformálních sociálních sítí ze strany nových příchozích (tamtéž). V mnohém vyznívají příznivě zjištění z výzkumu Temelové a kol. (2010), které spíše než „institucionální izolaci“ (Gans 1972 in Phillipson 2007: 332) seniorů dokládají jejich poměrně vysokou spokojenost s obchody se základním zbožím každodenní potřeby a se základními službami,¹¹ s jejich fyzickou dosažitelností, s veřejnými prostory i se spolehlivostí sousedské výpomoci (Temelová a kol. 2010: 12–19).

Výše citovaní Freeman a Braconi vyžadují obezřetnost vůči automatickému spojování gentrifkace s rychlým a masivním vysídlením znevýhodněných skupin obyvatel, počítaje v to seniory. Argumentují relativně malou evidencí uvedeného efektu gentrifkace v dostupných studiích a na příkladu New York City ukazují odlišný scénář spíše pomalejšího, „normálního“ rezidenčního pohybu (Freeman a Braconi 2004).

Pro úplnost a zároveň na závěr: Jestliže sami akcentujeme heterogenitu seniorské populace vzhledem k socioekonomickému, vzdělanostnímu, zdravotnímu statusu atd., musíme připustit, že nemalá část starých lidí je schopna přizpůsobit se urbánním změnám a „zúročit“ je¹² (srovnej Vidovičová a Gregorová 2010: 3, 7). Jak připomněli Hendricks a Achenbaum (1999), do příběhu (o) stáří patří rovněž schopnost seniorů volit, vyjednávat svůj způsob života – předpokládejme, že i ve městě (Sýkorová 2007, dále Kendig 2003, Wahl a Lang 2003).

Poslední poznámka na adresu statí Jany Temelové, Niny Dvořákové a Aleny Slezákové (2010) a Lucie Vidovičové a Evy Gregorové (2010): Věřím, že oba texty podnítní zájem o studium problémů „prostoru ve stáří a stáří v prostoru“. Ač je jeden pouze „stručným úvodem

¹¹ Přehled studií zabývajících se environmentální dimenzí přístupu starých lidí ke službám uvádějí například Andrews a Phillips 2005 a Phillipson 2007.

¹² Takže ani relokační ve stáří nemusí být vždy a pro všechny pouze traumatizující zkušeností (Wahl a Weisman 2003). Poukažme mimo jiné na zvolenou, subjektivně výhodnou migraci „za větším komfortem“ (*amenity migration*; Litwak a Longino 1987).

k diskusi“ (Vidovičová a Gregorová 2010: 8) a druhý empirickou studií s určitými metodologickými omezeními, nabízejí bezesporu řadu otázek a zjištění k dalšímu promýšlení a prozkoumání.

Literatura

- ACHENBAUM, W. Andrew. *Crossing Frontiers : Gerontology Emerges as a Science*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 294 s. ISBN 0-52155-880-8.
- ANDREWS, Gavin J. ; PHILLIPS, David R. Introduction. In ANDREWS, G. J., PHILLIPS, D. R. (eds.) *Ageing and Place. Perspectives, Policy, Practice*. London : Routledge, 2005. s. 1 – 12. ISBN 978-0-4153-2044-5.
- BIRREN, James. The Aged in Cities. *The Gerontologist*, 1969, roč. 9, č. 9, s. 163 – 169. ISSN 0016-9013.
- BIRREN, James. The Abuse of the Urban Aged. *Psychology Today*, 1970, roč. 3, č. 10, s. 36 – 38. ISSN 0033-3107.
- BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. Mesto vo svetle udržiteľnej diverzity : Niekoľko poznámok k výskumu súčasného mesta. In FERENČUHOVÁ, S., HLEDÍKOVÁ, M., GALČANOVÁ, L., VACKOVÁ, B. (eds.) *Město : Proměnlivá ne/samozřejmost*. 1. vyd. Brno : Pavel Mervart, Masarykova univerzita, 2009, s. 31 – 49. ISBN 978-80-86818-86-3.
- BURJANEK, Aleš. Sociálně vyloučené lokality města: Názvosloví a charakteristiky. In FERENČUHOVÁ, S., HLEDÍKOVÁ, M., GALČANOVÁ, L., VACKOVÁ, B. (eds.) *Město : Proměnlivá ne/samozřejmost*. 1. vyd. Brno : Pavel Mervart, Masarykova univerzita, 2009, s. 51 – 67. ISBN 978-80-86818-86-3.
- CLARK, Margaret. Patterns of Aging Among the Elderly Poor of the Inner City. *The Gerontologist*, 1971, roč. 11, č. 2, s. 58 – 66. ISSN 0016-9013.
- FREEMAN, Lance ; BRACONI, Frank.. Gentrification and Displacement : New York City in the 1990s. *Journal of the American Planning Association*, 2004, roč. 70, č. 1, s. 39 – 52. ISSN 0194-4363.
- GANS, Herbert. *People and Plans : Essays on Urban Problems and Solutions*. London : Routledge, 1972. 412 s. ISBN 0-46505-459-5.
- GRIER, George, GRIER, Eunice E. *Urban Displacement : A Reconnaissance*. Washington DC : U. S. Department of Housing Development, 1978.
- HENDRICKS, Jon ; ACHENBAUM, Andrew. Historical Development of Theories of Aging. In BENTSON, V.L., SCHAIE, K.W. (eds.) *Handbook of Theories of Aging*. New York : Springer Publishing Company, 1999, s. 21 – 39. ISBN 0-82611-234-X.
- KEARNS, Robin A. ; ANDREWS, Gavin J. Placing Ageing. Positionings in the Study of Older People. In ANDREWS, G.J., PHILLIPS, D.R. (eds.) *Ageing and Place. Perspectives, Policy, Practice*. 1. vyd. London : Routledge, 2005, s. 13 – 23. ISBN 0-415-32044-5.
- KENDIG, Hal. Directions in Environmental Gerontology : A Multidisciplinary Field. *The Gerontologist*, 2003, roč. 43, č. 5, s. 611 – 615. ISSN 0016-9013.
- LAWS, Glenda. Spatiality and Age Relations. In JAMIESON, A., HARPER, S., VICTOR, C. (eds.) *Critical Approaches to Ageing and Later Life*. Buckingham : Open University Press, 1997, s. 90 – 101. ISBN 0-33519-726-4.
- LAWTON, Powell M. The Impact of the Environment on Aging and Behavior. In BIRREN, J., SCHAIE K.W. (eds.) *Handbook of the Psychology of Aging*. New York : Van Nostrand-Reinhold, 1977, s. 276 – 301.
- LAWTON, Powell M. *Environment and Aging*. Monterey : Brooks/Cole Publishing Comp. 1980. 205 s.
- LAWTON, Powell M. Environment and Other Determinants of Well-Being in Older People. *The Gerontologist*, 1983, roč. 23, č. 4, s. 349 – 357. ISSN 0016-9013.

- LITWAK, Eugene ; LONGINO, Charles F., Jr. Migration Patterns Among the Elderly: A Developmental Perspective. *The Gerontologist*, 1987, roč. 27, č. 266 – 272. ISSN 0016-9013.
- MULÍČEK, Ondřej. Prostorové vzorce postindustriálního Brna. In FERENČUHOVÁ, S., HLEDÍKOVÁ, M., GALČANOVÁ, L., VACKOVÁ, B. (eds.) *Město : Proměnlivá ne/samozřejmost*. Brno : Pavel Mervart, Masarykova univerzita, 2009, s. 153 – 175. ISBN 978-80-86818-86-3.
- MUSIL, Jiří. Nové vymezení sociální ekologie. *Sociologický časopis*, 1991, roč. 27, č. 1, s. 69 – 89. ISSN 0038-0288.
- Musil, Jiří. Proměny urbánní sociologie ve Spojených státech a Evropě 1950–2000. *Sociologický časopis*, 2003, roč. 39, č. 2, s. 137 – 167. ISSN 0038-0288.
- OUŘEDNÍČEK, Martin ; NOVÁK, Jakub ; TEMELOVÁ, Jana ; PULDOVÁ, Petra. Metody geografického výzkumu města. In FERENČUHOVÁ, S., HLEDÍKOVÁ, M., GALČANOVÁ, L., VACKOVÁ, B. (eds.) *Město : Proměnlivá ne/samozřejmost*. Brno : Pavel Mervart, Masarykova univerzita, 2009, s. 93 – 125. ISBN 978-80-86818-86-3.
- PEACE, Sheila M. ; HOLLAND, Caroline ; KELLAHER, Leonie. Making Space for Identity. In ANDREWS, G.J., PHILLIPS, D.R. (eds.) *Ageing and Place. Perspectives, Policy, Practice*. 1. vyd. London : Routledge, 2005, s. 188 – 204. ISBN 0-415-32044-5.
- PHILLIPS, David R. ; SIU, Oi-Ling ; CHENG, Kevin H. C. ; YEH, Anthony G. O. Ageing and the Urban Environment. In ANDREWS, G., PHILLIPS, D.R. (eds.), *Ageing and Place. Perspectives, Policy and Practice*. London : Routledge, 2005, s. 147 – 165. ISBN 0-415-32044-5.
- PHILLIPSON, Chris. Urbanisation and Ageing : Towards a New Environmental Gerontology. *Ageing & Society*, 2004, roč. 24, č. 6, s. 963 – 972. ISSN 0144-686X.
- PHILLIPSON, Chris. The 'Elected' and the 'Excluded': Sociological Perspectives on the Experience of Place and Community in Old Age. *Ageing & Society*, 2007, roč. 27, č. 3, s. 321 – 342. ISSN 0144-686X.
- PHILLIPSON, Chris ; BERNARD, Miriam ; PHILLIPS, Judith ; OGG, Jim. *The Family and Community Life of Older People : Social Support and Social Networks in Three Urban Areas*. London : Routledge, 2001. 290 s. ISBN 978-0-415-20531-3.
- PHILLIPSON, Chris ; SCHARF, Thomas. Rural and Urban Perspectives on Growing Old : Developing a New Research Agenda. *European Journal of Ageing*, 2005, roč. 2, č. 2, s. 67 – 75. ISSN 1613-9372.
- SCHARF, Thomas ; PHILLIPSON, Chris ; SMITH, Allison E. ; KINGSTON, Paul. *Growing Older in Socially Deprived Areas*. London : Help the Aged, 2003. s. ISBN 0-90585-280-X.
- STEINFÜHRER, Annett ; POSPÍŠILOVÁ, Jana ; GROHMANNOVÁ, Jana. Ne/nápadné proměny vnitřního města v postsocialistickém období. In FERENČUHOVÁ, S., HLEDÍKOVÁ, M., GALČANOVÁ, L., VACKOVÁ, B. (eds.) *Město : Proměnlivá ne/samozřejmost*. Brno: Pavel Mervart, Masarykova univerzita, 2009, s. 129 – 152. ISBN 978-80-86818-86-3.
- SÝKOROVÁ, Dana. *Autonomie ve stáří. Kapitoly z gerontosociologie*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství SLON, 2007. 285 s. ISBN 978-80-86429-62-5.
- SÝKOROVÁ, Dana. Prostor a věci v kontextu stáří. *Sociologický časopis*, 2008, roč. 44, č. 2, s. 401 – 421. ISSN 0038-0288.
- TEMELOVÁ, Jana ; DVOŘÁKOVÁ, Nina ; SLEZÁKOVÁ, Alena. Rezidenční spokojenost seniorů v proměňujících se čtvrtích Prahy. *Sociální studia*, 2010, roč. 7, č. 3. ISSN 1214-813X. [v tisku].
- VIDOVIČOVÁ, Lucie ; GREGOROVÁ, Eva. Nová města a staří lidé. *Sociální studia*, 2010, roč. 7, č. 3. ISSN 1214-813X. [v tisku].
- WAHL, Hans W. ; WEISMAN, Gerald D. Environmental Gerontology at the Beginning of the New Millennium : Reflections on Its Historical, Empirical, and Theoretical Development. *The Gerontologist* [Health Module], 2003, roč. 43, č. 5, s. 616 – 627. ISSN 0016-9013. .

- WAHL, Hans W. ; LANG, Frieder F. Aging in Context Across the Adult Life Course : Integrating Physical and Social Environmental Research Perspectives. *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*, 2003, roč. 23, s. 1 – 33. ISSN 0198-8794.
- WAHL, Hans W. ; SCHEIDT, Rick ; WINDLEY, Paul. (eds.) Focus on Aging in Context : Socio-Physical Environments. *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*, 2003, roč. 23, ISSN 0198-8794.
- WARNES, Anthony. Geographical Questions in Gerontology : Needed Directions for Research. *Progress in Human Geography*, 1990, roč. 14, č. 1, s. 24 – 56. ISSN 0309-1325.

Autorka

působí jako docentka sociologie na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity v Ostravě a Evropském výzkumném institutu sociální práce OU. Ve své pedagogické a badatelské činnosti se zaměřuje, mimo jiné, na problematiku stárnutí a stáří. V současné době participuje na výzkumném projektu *Stáří v prostoru: regenerace, gentrifikace a sociální exkluze jako nové problémy environmentální gerontologie* (GAČR, reg. č. P404/10/1555).

Kontakt: dana.sykorova@osu.cz